Evropski parlament
2024-2029

Posebni odbor za stanovanjsko krizo v Evropski uniji

2025/2070(INI)

15.9.2025

OSNUTEK POROČILA

o stanovanjski krizi v Evropski uniji s ciljem predlagati rešitve za dostojna, trajnostna in cenovno dostopna stanovanja
(2025/2070(INI))

Posebni odbor za stanovanjsko krizo v Evropski uniji

Poročevalec: Borja Giménez Larraz

VSEBINA

Stran

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....3

OBRAZLOŽITEV 14

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o stanovanjski krizi v Evropski uniji s ciljem predlagati rešitve za dostojna, trajnostna in cenovno dostopna stanovanja
(2025/2070(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju svojega sklepa z dne 18. decembra 2024 o ustanovitvi posebnega odbora za stanovanjsko krizo v Evropski uniji ter opredelitvi njegovih pristojnosti, števila članov in mandata[1],

– ob upoštevanju Pogodbe o Evropski uniji (v nadaljnjem besedilu: PEU), zlasti členov 5(1) in 5(3), in njenega Protokola št. 2 o uporabi načel subsidiarnosti in sorazmernosti,

– ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: PDEU), zlasti členov 9, 14, 151 in 153, in njenega Protokola št. 26 o storitvah splošnega pomena,

– ob upoštevanju poročila Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (v nadaljnjem besedilu: OECD) z dne 31. maja 2021 z naslovom „Brick by Brick: Building Better Housing Policies“ (Opeka na opeko: oblikovanje boljših stanovanjskih politik),

– ob upoštevanju členov 16 in 17 ter člena 34(3) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah,

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1028 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. aprila 2024 o zbiranju in souporabi podatkov v zvezi s storitvami kratkoročnega najema nastanitve ter spremembi Uredbe (EU) 2018/1724[2],

– ob upoštevanju Sklepa Komisije 2012/21/EU z dne 20. decembra 2011 o uporabi člena 106(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena (C(2011)9380),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 29. januarja 2025 z naslovom Kompas za konkurenčnost za EU (COM(2025)0030),

– ob upoštevanju načela št. 19 evropskega stebra socialnih pravic,

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 5. marca 2020 z naslovom Posodobljena kohezijska politika: vmesni pregled“ (COM(2025)0163),

– ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora z dne

[1] UL C, C/2025/1982, 11.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1982/oj.
[2] UL L, 2024/1028, 29.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1028/oj.

16. septembra 2020 o univerzalnem dostopu do dolgoročno dostojnih, trajnostnih in cenovno dostopnih stanovanj (mnenje na lastno pobudo)[3],

– ob upoštevanju akcijskega načrta skupine Evropske investicijske banke za cenovno dostopna in trajnostna stanovanja, ki se je začel izvajati junija 2025,

– ob upoštevanju mnenja Evropskega računskega sodišča 02/2025 (na podlagi člena 322 PDEU) z dne 6. maja 2025 o predlogu Komisije z dne 1. aprila 2025 za uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi uredb (EU) 2021/1058 in (EU) 2021/1056 glede posebnih ukrepov za obravnavanje strateških izzivov v okviru vmesnega pregleda (COM(2025)0123) in predlogu Komisije z dne 1. aprila 2025 za uredbo Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi Uredbe (EU) 2021/1057 o vzpostavitvi Evropskega socialnega sklada+ (ESS+) glede posebnih ukrepov za obravnavanje strateških izzivov (COM(2025)0164),

– ob upoštevanju členov 55 in 213 Poslovnika,

– ob upoštevanju poročila Posebnega odbora za stanovanjsko krizo v Evropski uniji (A10-0000/2025),

A. ker je dom več kot le zatočišče – je temelj, na katerem družine in skupnosti rastejo in se razvijajo[4]; ker so po vsej Evropi stanovanja vse bolj cenovno nedostopna ne le za družine z nizkimi dohodki, temveč tudi za tiste s srednjimi dohodki[5]; ker to še posebej zadeva mlade Evropejce, ki se vse težje odseljujejo od staršev, saj je bila leta 2023 povprečna starost ob odselitvi 26,3 leta[6]; ker vlagati v družine pomeni vlagati v prihodnost Evrope;

B. ker so za stanovanjsko politiko pristojne države članice in ker mora EU v skladu s členom 5(1) PEU spoštovati načelo subsidiarnosti; ker lahko politike EU neposredno in posredno vplivajo na dejavnike ponudbe in povpraševanja v stanovanjskem sektorju; ker je potreben celovit in posameznim primerom prilagojen pristop, ki bo zasnovan nasprotno načelu „ena rešitev za vse“;

C. ker se stanovanjske težave razlikujejo med državami članicami, regijami in mesti, vključno s podeželskimi območji, otoki in najbolj oddaljenimi regijami; ker imajo lokalni, občinski in regionalni organi ključno vlogo tako pri ugotavljanju potreb kot pri oblikovanju ukrepov, prilagojenih lokalnim izzivom; ker je spodbujanje celostne strategije za urbani razvoj bistvenega pomena, zlasti na redko poseljenih, podeželskih in otoških območjih;

D. ker je glavni vzrok stanovanjske krize omejena ponudba zasebnih in javnih stanovanj, ta pa je posledica nezadostne gradnje in preskromnih naložb v tem sektorju v zadnjih desetletjih; ker se je leta 2024 indeks pozidanosti dodatno znižal za 1,6 %, indeks

[3] UL C 429, 11.12.2020, str. 93.
[4] Evropski ekonomsko-socialni odbor, „Secure access to social and affordable housing for all“ (Varen dostop do socialnih in cenovno dostopnih stanovanj za vse), 2024, https://data.europa.eu/doi/10.2864/8806922.
[5] Evropska komisija: Evropski observatorij za gradbeništvo, „Housing affordability and sustainability in the EU“ (Cenovna dostopnost in trajnostnost stanovanj v EU), november 2019.
[6] Evropski parlament, Naraščajoči stanovanjski stroški v EU – dejstva (infografike)“, spletišče Evropskega parlamenta, 17. oktober 2024.

stanovanj pa je stagniral[7]; ker se je leta 2023 število gradbenih dovoljenj zmanjšalo za 14,6 % tlorisne površine, število gradbenih dovoljenj pa za 19,6 % števila stanovanj, pri čemer se je to število od leta 2021 znatno zmanjšalo[8]; ker ta negativni trend kaže, da je potrebna pravna varnost in da morajo postopki za izdajo dovoljenj postati učinkovitejši; ker kriza zaradi cenovne nedostopnosti stanovanj ne pomeni le socialnega izziva, temveč tudi resno ogroža gospodarsko konkurenčnost EU; ker je zato treba povečati obseg gradnje in prenove stanovanj za prodajo in najem;

E. ker je za to, da bi bila zemljišča na voljo za gradnjo, ključno pospešiti postopke za spremembo rabe zemljišč in za njihovo upravljanje; ker je zaradi sedanje zapletenosti in dolgotrajnosti postopkov urbanističnega načrtovanja – ti pogosto trajajo več kot desetletje – oviran razvoj ponudbe novih stanovanj; ker po podatkih OECD ta neskladja med ponudbo in povpraševanjem nastajajo zaradi geografskih in regulativnih omejitev v številnih mestih, tudi v zvezi z rabo zemljišč in določanjem namembnosti zemljišč[9];

F. ker je v letu 2023 10,6 % državljanov EU poročalo, da svojih domov ne morejo ustrezno ogrevati[10]; ker na to področje vpliva tudi ključna zakonodaja EU in so v njej potrebne realistične rešitve;

G. ker so stanovanja izpostavljena pretiranemu davčnemu bremenu, saj mejna efektivna davčna stopnja[11] za stanovanja, v katerih bivajo lastniki, v nekaterih državah članicah dosega do 30 %[12];;

H. ker so se stroški gradnje po pandemiji covida-19 od leta 2021 izrazito zvišali[13], zaradi ruske vojaške agresije proti Ukrajini pa se je ta trend nadaljeval, kar je povzročilo motnje v dobavni verigi, višje cene energije, pomanjkanje delovne sile in naraščajoče obrestne mere;

I. ker je bil obseg gradnje v letu 2019 za 8,3 % manjši kot leta 2007, čeprav se je od leta 2019 spet nekoliko povečal[14]; ker je mogoče produktivnost, učinkovitost in gospodarnost med drugim izboljšati z digitalizacijo dovoljenj in upravnih postopkov, robotizacijo, umetno inteligenco, modularno gradnjo in gradnjo zunaj lokacije ter serijsko in industrijsko gradnjo;

---

[7] Eurostat, „Building permit index overview“ (Pregled indeksa gradbenih dovoljenj), spletišče Eurostata, april 2025.

[8] Prav tam.

[9] OECD, „Brick by Brick: Building Better Housing Policies“ (Opeka na opeko: oblikovanje boljših stanovanjskih politik), OECD Publishing, Pariz, 2021.

[10] Eurostat, „SDG 7 - Affordable and clean energy“ (Cilj trajnostnega razvoja 7 – cenovno dostopna in čista energija), spletišče Eurostata, april 2025.

[11] Millar-Powell, B. et al., „Measuring effective taxation of housing:„ ‘‘Building the foundations for policy reform“ (Merjenje efektivne obdavčitve stanovanj: gradnja temeljev za reformo politike), delovni dokumenti OECD o obdavčitvi, št. 56, OECD Publishing, Pariz,https://doi.org/10.1787/0a7e36f2-en.

[12] Instituto de Estudios Económicos, „La fiscalidad de la vivienda en España – Una propuesta de mejora“ (Obdavčitev stanovanj v Španiji – predlog za izboljšanje), spletišče Instituto de Estudios Económicos, maj 2025.

[13] Eurostat: Statistics Explained (Pregled indeksov cen in stroškov gradnje v gradbeništvu), spletišče Eurostata, oktober 2024.

[14] Eurostat, „Key figures on European business – Construction“ (Ključni podatki o evropskih podjetjih – gradbeništvo), spletišče Eurostata, junij 2022.

J. ker imajo državljani EU lastninsko pravico, ki je določena v Listini EU o temeljnih pravicah; ker so leta 2023 v 69,2 % gospodinjstev EU živeli lastniki nepremičnine[15], kar kaže, da je lastništvo nepremičnin pomembno gonilo stabilnosti; ker nespoštovanje lastninske pravice vpliva na skupnosti, zlasti pa na male lastnike nepremičnin; ker so države članice in javni organi odgovorni za uveljavljanje pravic lastnikov, ranljivih gospodinjstev in družin s stanovanjskimi potrebami;

K. ker podjetja v gradbenem sektorju in sektorju prenove poročajo o pomanjkanju usposobljenih delavcev[16]; ker je delovna sila v gradbeništvu med petimi glavnimi poklicnimi skupinami v Evropi, v katerih primanjkuje delavcev;

L. ker je bilo leta 2019 v gradbenem sektorju EU dejavnih približno 3,4 milijona podjetij[17] – med njimi večina malih in srednjih[18] –, ki so ustvarila dodano vrednost v višini 549 milijard EUR in zaposlovala 12,7 milijona ljudi;

M. ker je dostop do sredstev za stanovanja bistven za zadovoljitev stanovanjskih potreb ter podporo gradnji in prenovi; ker bi morali v uravnoteženem odzivu na stanovanjsko krizo olajšati dostop do posojil, ne da bi to negativno vplivalo na makroekonomsko preudarnost; ker je dostop do posojil za gradnjo od leta 2008 postal znatno težji, tako da banke poročajo o upadanju povpraševanja po posojilih po vsej EU, zlasti v nepremičninskem sektorju[19]; ker imajo zasebni izvajalci primerne pogoje, da lahko učinkovito in vzdržno uresničujejo različne stanovanjske rešitve, ne da bi za to potrebovali obsežno državno posredovanje;

N. ker socialna in cenovno dostopna stanovanja financirajo nacionalni, regionalni in lokalni organi, pa tudi njihovi končni uporabniki; ker je bilo leta 2024 približno 7 % sredstev iz sklada mehanizma EU za okrevanje in odpornost porabljenih za socialna stanovanja in drugo socialno infrastrukturo; ker je skupina Evropske investicijske banke (EIB) junija 2025 začela izvajati prvi akcijski načrt za cenovno dostopna stanovanja[20]; ker akcijski načrt EIB vključuje finančne instrumente, kot so dolžniško financiranje, posredniška posojila, lastniški kapital in svetovalne storitve; ker EIB poudarja, da je glavni izziv stanovanjske krize pomanjkanje ponudbe, kar vpliva na socialno kohezijo in konkurenčnost EU;

O. ker je Komisija v vmesnem pregledu kohezijske politike predlagala tudi možnost, da bi se sredstva, ki so na voljo za cenovno dostopna stanovanja, podvojila, in možnost, da bi lahko države članice prostovoljno prerazporedile del sredstev v svojih sedanjih programih financiranja; ker je Evropsko računsko sodišče poudarilo, da Komisija v

---

[15] Eurostat, „Living conditions in Europe – housing“ (Življenjske razmere v Evropi – stanovanja), spletišče Eurostata, december 2024.

[16] Evropski organ za delo, „Report on labour shortages and surpluses 2023“ (Poročilo o pomanjkanju in presežkih delovne sile za leto 2023), maj 2024, str. 51.

[17] Eurostat, „Key figures on European business – Construction“ (Ključni podatki o evropskih podjetjih – gradbeništvo), spletišče Eurostata, junij 2022.

[18] SMEunited, „Construction“ (Gradbeni sektor), spletišče SMEunited.

[19] Evropska centralna banka, „The euro area bank lending survey – fourth quarter of 2023“ (Raziskava o bančnih posojilih v evrskem območju – četrto četrtletje 2023), spletišče Evropske centralne banke, januar 2024.

[20] KOH, P. „Affordable housing in Europe needs creative ideas to bridge funding gap“ (Za cenovno dostopna stanovanja v Evropi potrebujemo ustvarjalne ideje za premostitev vrzeli v financiranju), spletišče skupine Evropske investicijske banke, 3. julij 2025.

predlogu ne omenja analize vrzeli, v kateri bi bilo ugotovljeno, kje je ukrepanje EU najbolj potrebno[21]; ker bi bilo treba sredstva kohezijske politike uporabljati strateško ter z učinkovitimi in transparentnimi postopki; ker kohezijska politika ne more sama rešiti sedanje stanovanjske krize, saj je glede na ekonomsko analizo, ki je bila opravljena za poročilo EIB za obdobje 2024–2025[22], naložbena vrzel na področju cenovno dostopnih stanovanj ocenjena na 270 milijard EUR na leto; ker bi bilo treba javna sredstva dopolniti s pritegovanjem zasebnih naložb;

P. ker so se v EU leta 2023 mladi od staršev odselili v povprečju v starosti 26,3 leta[23]„, v nekaterih državah članicah pa skoraj 70 % mladih odraslih, starih od 18 do 34 let, ni imelo druge možnosti, kot da še naprej živi s starši[24]; ker mlajše generacije zaradi zapoznele selitve od staršev ne morejo začeti samostojno živeti, tako da so številni državljani prisiljeni odložiti pomembne življenjske odločitve, npr. da si ustvarijo družino;

Q. ker je Evropa trenutno v stanovanjski krizi, ki prizadeva predvsem gospodinjstva z nizkimi in srednjimi dohodki[25]; ker gospodinjstva z nizkimi in srednjimi dohodki zaradi upadanja njihove kupne moči težje kupijo ali najamejo cenovno dostopna stanovanja; ker se z naložbami v nepremičnine uveljavlja lastninska pravica, določena v Listini EU o temeljnih pravicah, in hkrati pa so vir dodatnega dohodka za upokojence in družine, ki so se odločili vložiti svoje težko zaslužene prihranke;

R. ker v akademski literaturi in pravnem redu EU ni dosledne opredelitve cenovno dostopnih stanovanj in socialnih stanovanj, za merila, po katerih so določena, pa so pristojne izključno posamezne države članice; ker je zaradi pozornosti, ki jo je na ravni EU deležna stanovanjska problematika, nastala živahna politična razprava o ustreznih vseevropskih opredelitvah, ki bi lahko olajšale naložbe; ker se po Programu Združenih narodov za naselja (UN-Habitat) stanovanje šteje za cenovno dostopno, kadar neto mesečni izdatki zanj ne presegajo 30 % skupnega mesečnega dohodka gospodinjstva[26]; ker je ta pristop združljiv z opredelitvami in merili, ki se uporabljajo v državah članicah ter različnih institucijah in organih EU, ki imajo vzpostavljene politike in regulativne okvire za cenovno dostopna stanovanja; ker v tej razpravi Parlament aktivno sodeluje in lahko po nadaljnjem sodelovanju z drugimi institucijami in organi EU, pa tudi z

---

[21] Evropsko računsko sodišče, Mnenje 02/2025, maj 2025.

[22] Skupina Evropske investicijske banke, „EIB Investment Report 2024/2025 – Innovation, integration and simplification in Europe“ (Poročilo EIB o naložbah 2024/2025 – Inovacije, tržno povezovanje in poenostavitev v Evropi), Evropska investicijska banka, marec 2025.

[23] Eurostat, „Age of leaving the parental home steady in 2023“ (Starost odselitve od staršev v letu 2023 ostaja enaka), spletišče Eurostata, 30. september 2024.

[24] Eurostat, „Share of young adults aged 18-34 living with their parents by self-defined current economic status“, (Deleži mladih odraslih, starih od 18 do 34 let, ki živijo s starši, glede na samoopredeljen trenutni ekonomski status, spletišče Eurostata, julij 2025.

[25] Declós, C., „From market good to social right? Shifting approaches to housing in Europe“ (Od tržnega blaga do socialne pravice? Sprememba pristopov k stanovanju v Evropi), Barcelona Centre for International Affairs, 30. september 2021.

[26] UN-Habitat, „Capacity Development on SDGs Indicators' Monitoring and Reporting – Indicator 11.1.1: Adequate housing and slum upgrading“ (Razvoj zmogljivosti v zvezi s kazalniki ciljev trajnostnega razvoja, spremljanje in poročanje – kazalnik 11.1.1: Ustrezna stanovanja in nadgradnja barakarskih naselij“, spletišče UN-Habitat, april 2022.

državami članicami in drugimi deležniki, osnovne opredelitve po potrebi prilagodi;

S. ker je bistveno pridobiti več podatkov o stanovanjskih razmerah in potrebah v državah članicah; ker zbiranje in primerljivost podatkov še vedno pomenita izziv, saj so stanovanjske politike globoko zakoreninjene v lokalnem in območnem okviru; ker je po mnenju Komisije potrebnih več podatkov o tem, kako kratkoročni najem vpliva na cene na trgu stanovanjskih nepremičnin; ker je organizacija OECD poudarila, da lahko večja prožnost v razmerju med najemodajalci in najemniki, tudi kar zadeva nadzor nad višino najemnin, spodbudi naložbe v stanovanja, zmanjša neskladja med ponudbo in povpraševanjem ter omili ovire za menjavo prebivališča[27];

Vloga EU pri stanovanjskih politikah

EU in nacionalni organi

1. izraža zaskrbljenost zaradi stanovanjske krize, ki je prizadela EU, zlasti zaradi njenega vpliva na mlade ter na družine z nizkimi in srednjimi dohodki; je zaskrbljen zaradi težav, s katerimi se spopadajo mladi pri selitvi od staršev in sprejemanju osebnih odločitev, ki vplivajo na njihovo družinsko življenje;

2. pozdravlja, da ima Komisija nalogo oblikovati ambiciozno novo strategijo za gradnjo stanovanj in načrt za cenovno dostopna stanovanja, pod pogojem, da bo pri tem spoštovala načelo subsidiarnosti, izhajala iz podatkov in dokazov ter upoštevala posebne potrebe vsake države članice, regije in lokalnih organov; poziva Komisijo, naj skliče prvi vrh EU o stanovanjih;

Lokalni in regionalni organi

3. poziva EU in njene države članice, naj pri ugotavljanju stanovanjskih potreb in oblikovanju ciljno usmerjenih ukrepov za lokalno prebivalstvo spoštujejo ključno vlogo lokalnih in regionalnih oblasti ter opozarjajo nanjo; poudarja, kako pomembno je spodbujati celostne strategije za urbani razvoj; poziva, naj se poskrbi, da bodo imeli lokalni organi neposreden dostop do stanovanjskih skladov EU in da bodo lahko z njimi upravljali, saj od blizu spremljajo lokalne potrebe;

4. poziva, naj se spodbujata poenostavitev in krepitev zmogljivosti, in sicer s pristopom, ki bo temeljil na upravljanju na več ravneh, kar vključuje upravne in digitalne ukrepe, da bi oblikovali projekte za trajnostna in cenovno dostopna stanovanja; poziva Komisijo, naj v zvezi s tem objavi primere dobre prakse, pri katerih naj se osredotoči na redko poseljena območja in območja, s katerih se prebivalstvo izseljuje; poziva, naj se podpirajo projekti za povezljivost v podeželskih, čezmejnih, otoških in najbolj oddaljenih regijah, da bi lokalnim prebivalcem zagotovili pravico ostati in jim omogočili, da živijo v rodnem kraju; v zvezi s tem poziva Komisijo, naj pripravi poseben stanovanjski načrt za podeželske, otoške in najbolj oddaljene regije ter za

[27] OECD, „Brick by Brick: Building Better Housing Policies“ (Opeka na opeko: oblikovanje boljših stanovanjskih politik), OECD Publishing, Pariz, 2021.

čezmejno sodelovanje;

Povečanje ponudbe

Zmanjšanje regulativnih bremen in spodbujanje poenostavljanja

5. poudarja, da je glavni vzrok stanovanjske krize nezadostna ponudba stanovanj; poziva javne organe, naj nemudoma sprejmejo ukrepe, da bi se povečala ponudba stanovanj, in sicer tako da zmanjšajo regulativna bremena vzdolž celotne vrednostne verige, odpravijo ovire in birokracijo ter sprostijo ozka grla v lokalni, nacionalni in evropski zakonodaji, ki škodujejo konkurenčnosti gradbenega sektorja in sektorja prenove; poziva k horizontalnemu pregledu regulativnega bremena predpisov EU; v zvezi s tem poziva, naj Komisija in Evropsko računsko sodišče izvedeta skupno regulativno revizijo zakonodaje EU, ki bi lahko hromila ponudbo stanovanj; opozarja, da podatki kažejo, da so nadzor cen in strogi ukrepi neučinkoviti ter pogosto razmere še poslabšajo;

6. poziva k prizadevanjem, da bi bilo na voljo več stavbnih zemljišč, zlasti na gosto poseljenih območjih; poziva pristojne javne organe, naj omogočijo uporabo zemljišč v javni lasti in olajšajo postopke določanja namembnosti zemljišč, da bi omogočili gradnjo socialnih in cenovno dostopnih stanovanj; poziva države članice, naj uporabijo celostne pristope, da bi uskladile okoljske in gospodarske cilje;

7. poziva pristojne javne organe, naj olajšajo postopke za izdajo gradbenih dovoljenj, da bi bili bistveno hitrejši in enostavnejši, tudi z ukrepi, kot je uvedba načela odobritvenega molka upravnega organa za izdajo gradbenih dovoljenj za novogradnjo oz. prenovitvena dela, razen ko gre za varstvo okolja, dediščine ali zgodovinsko varstvo; poziva Komisijo, naj izda študijo, v kateri bo ocenila vzroke za predolg čas, ki je potreben za pridobitev gradbenih dovoljenj in za vodenje postopkov za izdajo dovoljenj;

8. meni, da bi morala EU ohraniti enake konkurenčne pogoje in poskrbeti za učinkovito uporabo javnih sredstev; poziva k večjim prizadevanjem za boj proti energijski revščini; poziva Komisijo in države članice, naj strategijo Komisije za val prenove v celoti vključijo v stanovanjske politike in poskrbijo, da prenova stavb ne bo usmerjena le v energijsko učinkovitost, temveč tudi v povečanje ponudbe stanovanj;

9. poziva države članice, naj v stanovanjski politiki uveljavijo učinkovit in na spodbudah temelječ davčni sistem; meni, da so se mednarodni standardi OECD v zvezi s stanovanjsko politiko, kot so davčne olajšave za potrošnike, prožnost v razmerju med najemodajalci in najemniki ter izogibanje nadzoru nad višino najemnin, izkazali za koristne, saj spodbujajo naložbe v stanovanja in pomagajo zmanjševati pritisk na cene stanovanj, s tem pa spodbujajo ponudbo na območjih z velikim povpraševanjem;

Gradbeni materiali

10. od Komisije zahteva, naj izda poročilo o zakonodaji EU, ki vpliva na ceno in ponudbo gradbenih materialov, da bi prepoznali, pregledali in odpravili dejavnike, ki prispevajo k večjim stroškom;

Produktivnost in inovacije

11. spodbuja pristojne javne organe, naj vlagajo v inovacije v stanovanjskem sektorju, ne le za izboljšanje kakovosti stanovanjskega fonda v smislu energijske učinkovitosti, akustične in toplotne izolacije, strukturne trdnosti in cenovne dostopnosti, temveč tudi za spodbujanje produktivnosti in učinkovitosti v samem gradbenem procesu, in sicer s hitrejšimi, stroškovno učinkovitejšimi in delovno manj intenzivnimi metodami, vključno z industrializacijo in digitalizacijo gradbenih tehnik; poziva, naj skladi EU in nacionalni skladi bolj podprejo inovacije v gradbenem sektorju, zlasti tiste, ki jih razvijajo mikropodjetja ter mala in srednja podjetja in so usmerjene v raziskave novih materialov;

Zagotavljanje pravne varnosti: temeljna pravica do zasebne lastnine

12. opozarja, da imajo državljani EU pravico do posedovanja, uporabe in dedovanja zakonito pridobljene lastnine ter do razpolaganja z njo; poziva, naj se politike na ravni EU uskladijo, da bi preprečili vse oblike nezakonitih stanovanjskih nastanitev, saj je to bistveno za zagotovitev pravne varnosti, gospodarske stabilnosti in varnosti; poziva k vzpostavitvi evropskega registra nezakonitih stanovanjskih nastanitev, da bi podprli sodelovanje, zbiranje podatkov in izmenjavo informacij med državami članicami ter prepoznali vzorce, kjer gre za stanovanjsko nastanitev, povezano s kriminalno dejavnostjo; meni, da je bistveno varovati lastninsko pravico in se boriti proti nezakonitim nastanitvam, tako da se poskrbi za učinkovite in hitre pravne mehanizme za povrnitev nepremičnin;

Obravnavanje posebnih potreb po delovni sili: privabljanje talentov in inovacij

13. je zaskrbljen zaradi vrzeli v delovni sili in pomanjkanja konkurenčnosti v gradbenem sektorju in sektorju prenove ter pomanjkanja kvalificiranih delavcev; spodbuja gradbena podjetja, naj več vlagajo v poklicno izobraževanje in usposabljanje mladih ter vseživljenjsko učenje za izpopolnjevanje in prekvalifikacijo svojih delavcev;

14. poziva države članice in Komisijo, naj učinkovito uporabljajo obstoječa orodja za usklajevanje znanj in spretnosti v gradbenem sektorju v skladu z izkaznico o spretnostih v gradbeništvu v okviru Evropskega centra za razvoj poklicnega usposabljanja (Cedefop), da bi pomagale regijam z resnim pomanjkanjem delovne sile; pozdravlja predlog Komisije o enotnem digitalnem portalu za prijave, da bi zmanjšali upravno breme za napotitev delavcev[28], in poziva k hitrim pogajanjem in izvajanju; poziva države članice, naj uporabljajo prostovoljni enotni elektronski obrazec za prijavo napotitev delavcev;

Mala in srednja podjetja

15. poziva države članice, naj odločno podprejo mikropodjetja, mala in srednja podjetja ter samozaposlene v gradbenem in stanovanjskem sektorju, ter poudarja, kako pomembno je odpraviti regulativne ovire, ki ovirajo njihovo konkurenčnost, privabljanje talentov in dostop do trga; priznava delo in prizadevanja samozaposlenih kot temeljne delovne sile v teh sektorjih ter poziva k posebnem varstvu zanje;

[28]Evropska komisija, Nova digitalna platforma za prijavo napotenih delavcev, spletišče Evropske komisije, november 2024.

Ponudba javnih stanovanj

16 priznava, da razpoložljivost in dodeljevanje javnih stanovanj prispevata k povečanju ponudbe stanovanj za ranljive skupine; poziva države članice, naj razmislijo o projektih za sanacijo javnih stanovanjskih stavb in po potrebi za preoblikovanje neuporabljenega javnega stavbnega fonda v socialna stanovanja; poudarja, kako pomembno je zagotoviti javne stanovanjske rešitve za ciljne skupine, kot so mladi, študenti ali ključni delavci;

Zagotavljanje financiranja in sproščanje naložb

Zasebne naložbe

17. poziva k mobilizaciji zasebnih naložb, saj javni sektor sam ne more obravnavati trenutnega pomanjkanja likvidnosti na trgu; poziva države članice in institucije EU, naj omogočijo pogoje za privabljanje zasebnih naložb v gradnjo stanovanj za gospodinjstva z nizkimi in srednjimi dohodki; poziva k dokončanju unije prihrankov in naložb, da bi povečali čezmejno razpoložljivost zasebnega kapitala; je seznanjen s pregledom okvira EU za listinjenje, ki ga je Komisija predstavila 17. junija 2025, pri čemer je ustrezna pozornost namenjena zaščiti finančne stabilnosti, da bi spodbudili zasebne naložbe;

Javno-zasebno sodelovanje

18. poziva k močnejšim mehanizmom za sodelovanje med javnim in zasebnim sektorjem, da bi izkoristili strokovno znanje zasebnega sektorja in zagotovili spodbude za podjetja, ki sodelujejo v projektih cenovno dostopnih stanovanj, vključno z naložbami v razvoj infrastrukture na podeželskih in redko poseljenih območjih; spodbuja Komisijo, naj zagotovi, da bo val prenove ustvaril prave naložbene priložnosti za zasebni sektor in olajšal javno-zasebna partnerstva pri obsežnih projektih prenove mest;

Javno financiranje

19. se zavzema za strateško in učinkovito izvajanje naložb v stanovanjskem sektorju z uporabo obstoječih skladov EU, kot sta Kohezijski sklad ali instrument NextGenerationEU, in vlogo EIB, kjer je to izvedljivo, pri čemer je treba zagotoviti spoštovanje politik držav članic in preprečevanje inflacijskih pritiskov; spodbuja Komisijo in države članice, naj vključijo učinkovite, pregledne, vključujoče in pravične mehanizme dodeljevanja za upravičence do sredstev in finančnih instrumentov EU, da bi zagotovili gospodarski razvoj ozemelj;

20. meni, da posodobljena kohezijska politika ne bi smela le spodbujati rasti in zbliževanja med regijami ter preprečevati razdrobljenosti na enotnem trgu, temveč bi morala obravnavati tudi izzive na področju razvoja mest in stanovanj; poziva k večji finančni podpori lokalnim subjektom za razvoj cenovno dostopnih javnih stanovanj, hkrati pa spodbuja države članice, naj zagotovijo učinkovito in pregledno porabo sredstev EU na vseh nacionalnih, regionalnih in lokalnih ravneh upravljanja; poziva, naj se pri naložbah EU spoštuje skladnost z ukrepi za dostopnost za starejše in invalide, ne da bi pri tem nesorazmerno in nepotrebno obremenili gradnjo in prenovo stanovanj;

21. podpira vlogo EIB pri spodbujanju javnega financiranja in zasebnega financiranja za sektor cenovno dostopnih stanovanj; podpira akcijski načrt skupine EIB za cenovno

dostopna stanovanja in njeno namero, da bo sodelovala s Komisijo pri reševanju skupnih izzivov pri omogočanju dostopa do financiranja za cenovno dostopna stanovanja, vključno s spodbujanjem naložb v inovativno gradnjo, da bi zmanjšali stroške in skrajšali čas gradnje; podpira vzpostavitev vseevropske naložbene platforme skupaj z nacionalnimi spodbujevalnimi bankami in institucijami, katere namen je povečati financiranje stanovanjskega sektorja in podpreti države članice pri razvoju omogočitvenih okvirov politike, kjer je to potrebno, hkrati pa ohraniti vlogo EIB kot investicijske banke in ohraniti njen status AAA; pozdravlja vrste financiranih projektov, kot so cenovno dostopna stanovanja za ključne poklice, študentska nastanitev in stanovanja za starejše; podpira vzpostavitev spletnega portala *More homes. Better homes* kot gradnika vseevropske naložbene platforme;

Podpiranje povpraševanja po stanovanjih

Mladi

22. poudarja, da je treba posebno pozornost nameniti mlajšim in prihodnjim generacijam, zlasti na območjih z nizko stopnjo ekonomske neodvisnosti, kjer mladi dlje časa ostanejo v družinskem domu; poziva države članice in lokalne organe, naj spodbujajo ukrepe, ki mladim omogočajo dostop do stanovanjskih kreditov, vključno s spodbudami, kot so nižje stopnje transakcij za mlade kupce in kupce, ki prvič kupujejo; poziva k oprostitvi davka na transakcije za kupce, ki prvič kupujejo nepremičnino in jo določeno obdobje uporabljajo; podpira zagotavljanje posojil z nizkimi obrestnimi merami za kupce, ki prvič kupujejo nepremičnino; poziva k uvedbi jamstev, ki pokrivajo do 100 % naložb, da bi mladim, ki prvič kupujejo nepremičnino, olajšali dostop do posojil, ne da bi pri tem ogrozili finančno stabilnost gospodinjstev ali povzročili pritisk na rast tržnih cen;

23. poziva Komisijo in države članice, naj spodbujajo boljši dostop do najemniških stanovanj, kot je študentska nastanitev, zlasti, da bi podprli nacionalno mobilnost študentov, ki se preselijo v drugo mesto, pa tudi za izkušnje Erasmus+, akademske izmenjave in pripravništva;

Gospodinjstva z nizkimi in srednjimi dohodki

24. poziva države članice, naj preučijo možnosti uporabe prilagojenih programov, vključno z zagotavljanjem cenovno dostopnih stanovanj, za reševanje težav pri dostopu do stanovanj za gospodinjstva z nizkimi in srednjimi dohodki, pri čemer naj posebno pozornost namenijo strateškim in ključnim delavcem, kot so zdravniki in medicinske sestre, učitelji in varnostni uradniki;

25. pozdravlja posvetovanje Komisije, ki se je začelo 5. junija 2025, o reviziji pravil o državni pomoči za storitve splošnega gospodarskega pomena, skupaj z oceno morebitnih posledic razširitve njihovega področja uporabe; poudarja pomen predhodne ocene učinka vseh predlaganih sprememb pravil o storitvah splošnega gospodarskega pomena za vsako državo posebej;

Družine

26. meni, da je treba spodbujati evropski akcijski načrt za podporo družinam, pri čemer je

treba posebno pozornost nameniti velikim družinam, enostarševskim družinam in družinam v ranljivem položaju; priznava obstoj generacijske stanovanjske vrzeli, saj bi lahko bil zapoznel dostop do stanovanj eden od dejavnikov, ki ogrožajo oblikovanje družine in povečujejo demografske izzive v Evropi;

Brezdomstvo

27. poudarja obstoj evropske platforme za boj proti brezdomstvu in poziva k okrepitvi njenega dela; poziva države članice, naj sprejmejo nadaljnje ukrepe, da bi brezdomcem zagotovile dostop do socialnih stanovanj, in opozarja, da so ukrepi v zvezi z brezdomstvom kot del socialne politike v pristojnosti držav članic; poziva k pospešenemu izvajanju evropskega jamstva za otroke, da bi preprečili in odpravili brezdomstvo otrok;

Izmenjava in analiza podatkov

28. spodbuja Eurostat, naj prek nove namenske digitalne platforme EU za podatke o stanovanjih v realnem času zbira, analizira in deli podatke o stanovanjih, s čimer bi zagotovili interoperabilnost obstoječih virov podatkov in preprečili podvajanje prizadevanj; poziva Komisijo, naj pripravi letno evropsko poročilo o razmerah na stanovanjskem področju s sistematičnim in primerjalnim pregledom stanovanjskega razvoja po vsej EU; spodbuja dopolnilna redna poročila o dodeljevanju sredstev iz stanovanjskih skladov EU in njihovi uporabi, da bi zagotovili preglednost, odgovornost in učinkovitost pri reševanju stanovanjskih izzivov;

29. poziva Komisijo, naj po celovitem izvajanju Uredbe (EU) 2024/1018 o kratkoročnem najemu izvede oceno učinka kratkoročnega najema na cene stanovanj na makro- in mikro nepremičninskem trgu ter o razpoložljivosti obstoječega stanovanjskega fonda, ti oceni pa naj temeljita na podatkih in dokazih; priznava težave, povezane z interoperabilnostjo sistemov, ter izzive, s katerimi se soočajo mikropodjetja ter mala in srednja podjetja pri izpolnjevanju obveznosti iz te uredbe; pozdravlja napoved predsednice Komisije Ursule von der Leyen septembra 2025[29] o pravni pobudi o kratkoročnem najemu za reševanje preostalih vprašanj; poziva k uravnoteženemu pristopu, ki bo uskladil lastništvo nepremičnin in trajnostni turizem s potrebo po ohranitvi razpoložljivosti stanovanj in življenjskih pogojev v zgodovinskih mestnih središčih;

°

° °

30. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu, Komisiji, Evropskemu svetu, vladam in parlamentom držav članic, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru, Evropskemu odboru regij ter vodjem regionalnih oblasti EU.

[29]Evropska komisija, „Nagovor predsednice Ursule von der Leyen o stanju v Uniji 2025“, spletišče Evropske komisije, 10. september 2025.

OBRAZLOŽITEV

Dostop do stanovanj v Uniji je postal ključni izziv našega časa in ena glavnih skrbi naših državljanov. V zadnjih osmih letih so se cene stanovanjskih nepremičnin v Uniji v povprečju zvišale za 48 %, najemnine pa za 18 %, kar za mnoga gospodinjstva predstavlja do 40 % mesečnega dohodka[1]. Ko stanovanja postanejo cenovno nedostopna, to nesorazmerno prizadene mlade in ogroža stabilnost družin. Zato lahko smernice in podpora evropskih institucij zagotovijo dodano vrednost pri reševanju teh izrednih razmer, zaradi česar je to poročilo še posebej pomembno.

Čeprav je stanovanjska politika v skladu z načelom subsidiarnosti še vedno v nacionalni, regionalni in lokalni pristojnosti, se v državah članicah pojavlja vzorec skupnih temeljnih vzrokov, med katerimi nekateri izhajajo iz zakonodaje EU. Zato je potreben pristop upravljanja na več ravneh, ki temelji na prilagojenih stanovanjskih politikah, pri čemer je treba priznati, da načelo „ena rešitev za vse“ v tem okviru ne deluje, in da je treba upoštevati posebnosti vsakega stanovanjskega trga EU. Unija ne more in ne bi smela nadomestiti držav članic pri upravljanju stanovanjske politike. Vendar pa jim mora pri tem pomagati z odpravo ovir, sprostitvijo naložb in ustvarjanjem ugodnih pogojev, da bodo imeli vsi državljani, družine in prihodnje generacije dostop do prostora, ki ga lahko imenujejo dom.

Glavno gonilo rasti cen stanovanjskih nepremičnin je vztrajno neravnovesje med povpraševanjem po stanovanjih in silami ponudbe, pri čemer povpraševanje ostaja na zgodovinsko visoki ravni, medtem ko je stanovanjski fond še naprej tog in neodziven na tržne signale. Zato je ključnega pomena učinkovito obravnavanje pomanjkanja stanovanj in ustrezno spodbujanje tržnih sil. Dokazi kažejo, da so cenovni nadzor in strogi tržni posegi neučinkoviti, saj ustvarjajo negotovost, odvračajo od naložb in odvračajo tiste, ki bi lahko učinkovito delovali na vseh ravneh upravljanja, da bi pomagali povečati ponudbo. Podobno sta skvoterstvo, in sicer tako v praznih nepremičninah kot tistih, ki jih zaseda lastnik ali oseba z zakonsko pravico, ter pojav neplačevanja najemnin s strani najemnikov, ki kršijo svoje obveznosti, napad na zasebno lastnino, naše temeljne vrednote in pravice, saj lastniki ne morejo dobiti nazaj svojega stanovanja, kar povzroča pravno negotovost in zmanjšanje ponudbe.

To stanovanjsko krizo je treba obravnavati z dvostopenjskim postopnim pristopom, s katerim se zagotovi, da vsaka faza učinkovito temelji na prejšnji. Prvič, ponudbo stanovanj je treba znatno povečati, da bi ublažili strukturno neravnovesje na trgu; v nasprotnem primeru lahko pritiski na strani povpraševanja zaostrijo cene in omejijo cenovno dostopnost. Drugič, podpreti je treba povpraševanje po stanovanjih, da bi tistim, ki jih najbolj potrebujejo, zlasti mladim ter družinam z nizkimi in srednjimi dohodki, omogočili dostop do cenovno dostopnih stanovanj z mehanizmi finančne podpore, ki ne izkrivljajo trga in spoštujejo enake konkurenčne pogoje.

Povečanje ponudbe javnih stanovanj

Unija se sooča s kritičnim pomanjkanjem stanovanj, poleg tega pa je treba nujno posodobiti in nadgraditi obstoječi stanovanjski fond. Gradnja stanovanj se je leta 2024 zmanjšala za 5,7 %,

[1] https://www.europarl.europa.eu/topics/sl/article/20241014STO24542/narascajoci-stanovanjski-stroski-v-eu

potem ko se je leta 2023 zmanjšala za 2,6 %[2], kar je velik izziv za konkurenčnost sektorja in jasen znak, da je nujno treba ponovno vzpostaviti njegovo zmogljivost za učinkovito odzivanje na zahteve trga. Za reševanje teh razmer je bistveno pospešiti hitrost in obseg novih prizadevanj za gradnjo in prenovo, zato je cilj tega poročila predlagati konkretne rešitve za odpravo temeljnih vzrokov sedanjega upada.

Nezadostno gradnjo in premajhne naložbe v zadnjih letih je mogoče razložiti z nekaterimi dejavniki. Ti vključujejo omejeno razpoložljivost zemljišč za razvoj, dolgotrajne postopke za izdajo gradbenih dovoljenj, pravno negotovost, vpliv zakonodaje EU na področjih, kot so skladnost z energetskimi predpisi, prekomerno davčno breme za gradnjo stanovanj in naraščajoče cene materiala, kar dodatno prispeva k višjim stroškom gradnje. Da bi spodbudili gradnjo stanovanj, so poleg zgoraj naštetih ključnih področij za ukrepanje pomembni tudi drugi dejavniki, kot so zagotavljanje lastništva nepremičnin, znatno povečanje produktivnosti in inovacij, privabljanje in zadrževanje kvalificirane delovne sile ter krepitev podpore za mala in srednja podjetja v sektorju.

Zato mora Unija zmanjšati upravno breme na enotnem trgu, racionalizirati postopke za izdajo dovoljenj in zmanjšati nepotrebno birokracijo. Za opredelitev in odpravo pravnih ozkih grl, ki zavirajo sektor, je potrebna celovita revizija regulativnega okvira za gradbeništvo. Poleg tega mora varstvo lastninskih pravic postati temelj evropske stanovanjske razprave kot temeljna vrednota Evropske unije, saj zagotavljanje pravne varnosti in varstva družin in posameznikov ni le vprašanje pravičnosti, temveč tudi predpogoj za stabilnost trga in zaupanje vlagateljev. Poleg tega so samozaposleni v EU večinoma dejavni v gradbenem sektorju, saj predstavljajo 17 % vseh subjektov[3], mikropodjetja ter mala in srednja podjetja, ki predstavljajo do 95 % gradbenih in arhitekturnih podjetij[4], pa so glavna delovna sila v tem sektorju in ključna za konkurenčnost sektorja. Zato jih ne smemo zanemariti in bi jih morali posebej zaščititi.

Zagotavljanje financiranja in sproščanje naložb

Spodbujanje zasebnih naložb je bistvenega pomena, saj javni sektor sam ne more obravnavati pomanjkanja likvidnosti na trgu, vključno z gradnjo socialnih stanovanj. Da bi to omogočile, morajo države članice in institucije EU vzpostaviti pogoje, ki privabljajo zasebni kapital, na primer s krepitvijo finančne arhitekture EU s pobudami, kot sta dokončanje unije prihrankov in naložb ali uporaba listinjenja, ki bo okrepilo čezmejne tokove zasebnega kapitala v stanovanjske naložbe.

Poleg tega bi bilo treba učinkoviteje uporabljati evropska sredstva za spodbujanje privabljanja zasebnega kapitala za financiranje stanovanjskih naložb prek javnih ali zasebnih stanovanjskih podjetij, občin, regij in javno-zasebnih partnerstev, hkrati pa olajšati obsežne projekte prenove mest, ki lahko oživijo mestna območja in razširijo stanovanjski fond, pri čemer ima Evropska investicijska banka podporno vlogo prek svojih dejavnosti financiranja in svetovanja. Da bi čim bolje izkoristili razpoložljiva javna sredstva, je bistveno zagotoviti učinkovite, pregledne, vključujoče in pravične mehanizme dodeljevanja za upravičence do sredstev EU, pri čemer je treba zagotoviti, da so sredstva usmerjena tja, kjer so najbolj potrebna in imajo največji učinek. Javne naložbe so sicer še vedno ključni element splošne

[2] https://build-up.ec.europa.eu/en/resources-and-tools/publications/eu-construction-faces-decline-and-challenges
[3] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Self-employment_statistics
[4] https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/construction_en

rešitve, vendar nikoli ne bodo zadostovale, zato je treba privabiti zasebni kapital.

Podpiranje povpraševanja po stanovanjih

Prebivalstvo v mestnih središčih narašča in je vse bolj skoncentrirano v velikih in srednje velikih mestih, podeželska območja pa se še vedno soočajo z odseljevanjem. Hkrati se potrebe spreminjajo, saj se družine zmanjšujejo[5], prebivalstvo se stara[6], migracijski pritiski pa povečujejo demografske spremembe[7]. V zvezi s tem je ključno podpirati mlade, ki želijo začeti samostojno življenje, tudi s ciljno usmerjenimi stanovanjskimi programi in mehanizmi za podporo hipotekam, kot so jamstva za mlade, ki prvič kupujejo.

Poleg tega si bistveni delavci, kot so zdravniki, učitelji, gostinsko osebje ali varnostni uradniki, vse težje privoščijo stanovanja na območjih, kjer je njihova prisotnost najbolj potrebna. Da bi to odpravili, moramo podpreti družine, in sicer tako, da preučimo možnosti prilagojenih ukrepov stanovanjske politike, vključno z davčnimi spodbudami. Mnogi si kljub udeležbi na trgu dela ne morejo privoščiti, da bi zapustili svoje družinske domove ali živeli samostojno, kar ni vedno stvar osebne izbire.

Končne opombe

Na koncu je treba poudariti, da so boljši dokazi ključni za razumevanje povezave med dostopom do stanovanj, gospodarsko produktivnostjo in konkurenčnostjo, zato je treba izboljšati zbiranje in uporabo primerljivih podatkov in zanesljivih kazalnikov na evropski ravni. Brez zanesljivih in podrobnih podatkov ne bo mogoče oblikovati dobrih politik. Za kompleksne izzive so potrebne ciljno usmerjene rešitve, ki bi morale temeljiti na dokazih in spoštovati lokalne in regionalne pristojnosti ter temeljiti na načelu subsidiarnosti in pristopu od spodaj navzgor.

Stanovanja po vsej Evropi niso drugotnega pomena, temveč so temelj, na katerem slonijo stabilnost, družina in prihodnost naših državljanov. Reševanje stanovanjske krize pomeni, da se mladim generacijam in družinam da zaupanje v izgradnjo njihove prihodnosti. Državljani upravičeno pričakujejo rešitve. Naša odgovornost je, da se spoprimemo s tem izzivom, postavimo ideološke dogme na stran in si skupaj prizadevamo za oprijemljive izboljšave v življenju ljudi. Če tega ne bomo storili, bomo škodovali našim vrednotam, demokratičnim družbam in konkurenčnosti naše celine.

Vsi Evropejci bi morali imeti možnost dostopati do prostora, ki ga lahko imenujejo dom, saj je to prvi korak k prihodnosti sanj, pravičnosti in predvsem svobode. Prihodnost Evrope, vključno z njenim gospodarstvom, blaginjo in konkurenčnostjo, je odvisna od ustvarjanja pravih pogojev, ki to omogočajo.

[5] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Young_people_-_family_and_society
[6] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing
[7] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_to_and_from_the_EU